

SZAKVÉLEMÉNY

Készült:

Dombóvári Közös Önkormányzati Hivatal jegyzőjének
III./712-2/2023 számon iktatott Végzéséhez

Készítette:

Ferencz László

Baja, 2023. szeptember 1.

Készült: **10** oldalon **1** elektromos és **2** nyomtatott példányban és ez az..... számú nyomtatott példány.

Tartalomjegyzék

Szöveges értékelés	3-8. oldal
Szakértői nyilatkozat	9. oldal
Díjjegyzék	10. oldal

1.sz. kép. Azonnali kivágást igénylő fa a vizsgált egyedek közül

Szaktelemény :

Dombóvári Közös Önkormányzati Hivatal Jegyzője III./712-2/2023 számon iktatott Végzéssel szaktelemény készítésére rendelt ki a Dombóvár, Ady Endre utca járda és csapadékvíz elvezetéséhez kapcsolódó fakivágások engedélyezésével kapcsolatban.

Felvételezés helye :

Első felvétel a Dombóvár, Ady Endre utca, Erzsébet és Szent Gellért utca által lehatárolt mintegy 353 méteres szakasz mindkét oldala. Második felvétel Szent Gellért utca és a Hunyadi tér közötti szakasz, az Ady Endre utcából a páros oldal, valamint a Hunyadi tér és a 611-út közötti szakasz mindkét oldalon.

Felvételezés ideje :

2023. augusztus 25. , szeptember 1.

Jelenlétő:

Az első felvételezésnél Koszorús László erdészeti szakirányító, közterület felügyelő.

Előzmények:

Dombóvári Közös Önkormányzati Hivatal Jegyzője III./712-2/2023 számon iktatott Végzéssel szaktelemény készítésére rendelt ki: az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.) 71 §-a alapján a REGIUS Invest Kft. (8742 Esztergályhorváti, 484 hrsz.) kérelmére 2023. augusztus 21-én indult, a 7200 Dombóvár, Ady Endre utca keleti szakaszának (Erzsébet utca és a Szent Gellért utca által lehatárolt területen) csapadékvíz elvezetési rendszer kiépítéséhez, illetve járda felújításához kapcsolódóan szükséges 46 darab vadgesztenye fa és 1 darab gyümölcsfa kivágására irányuló fakivágási engedélyezési eljárásban - a tényállás tisztázása érdekében

Szaktelemény feladatát képezte, megállapítani:

A munkálatokkal érintett utcaszakaszon érintett fák állapotának felmérése, valamint a kirendelő végzésben az ügyhöz feltett erdészeti kérdések megválaszolása.

Szaktelemény részére átadott tárgyak iratok:

Somogyi Imre 2023.05.16. III./140-8/2023.sz. **Igazságügyi szaktelemény véleménye** 23/2023. (VI.30.) **Önkormányzati rendelet** a 42/2018 (XII.18.) **Önkormányzati rendeletmódosításáról.**

Jegyzőkönyv: Előregedett fasorok 1988.

Dombóvár Város Természetvédelmi Alapterve 2015-2020.

Tájépítészeti koncepció terv: a mérete miatt hozzáférési kulcsot kaptam a megfelelő honlapon

2.sz. kép. A tervezett jövőkép a Tájépítészeti koncepció tervből

Szöveges értékelés:

Szakteleményemben a Végzésben feltett kérdések sorrendjében adom meg válaszaimat.

- 1. Állapítsa meg a szakértő, hogy a részére átadott információk alapján a fasorban található fákon vannak-e olyan szakmailag értékelhető, külsőleg észlelhető rendellenességek, mely a fák szilárdságát, állékonyságát befolyásolhatják?**

A válaszom egyértelmű az átadott információk, a helyszíni felvételezésem és a szakmai gyakorlatom alapján igen szemrevételezéssel is jól látható fahibák, ágtörések, korhadások, gyökér elváltozások, száraz ágak, csonkok, vízlyukak, korábbi helytelen kezeléskből származó sérülések mind azt bizonyítják, hogy a szakteleményben érintett fák veszélyesek. Több helyen láttam elszíneződéseket, sebeket a fatesten. Az elszíneződött terület az elzáródások miatt alakul ki, ezen képesség elsősorban a fafajtól függő tulajdonság. A vizsgált vadgesztenye fafaj ilyen védekezési folyamatai gyengék, ez a faj, viszonylag gyorsan öregszik a csökkent víztartalom hatására. A másik meghatározó tényező az életkor, amely befolyásolja a fa életerejét, természetesen minél öregebb egy egyed, annál kisebb az ellenállása. Ezek az érintett egyedek városi körülmények között idősnek számítanak, 80 év körüliek. Például, az 1. és a 3. sz. kép egyértelműen mutatja a még álló, de azonnali beavatkozást (kitermelést) igénylő egyedeket. Egyértelműen korábban (cca. 40 éve) kertészeti beavatkozás „nyakalás” visszavágás történt. A vadgesztenye jól sarjad, a visszavágás hatására dúsabb, alacsonyabban elágazó lombot fejlesztettek, de a helytelen kezelés miatt nagy seb is keletkezett, amely biztos kapu a farontó gombáknak a fatest belsejébe. A visszavágás miatt kialakult gombakárosítás fentről, a gyökérzet pusztulása alulról gyengíti a fákat és így több egyed már most is azonnali kitermelést, emberi beavatkozást igényel.

Szakvélemény Dombóvár Ady Endre utca járda és csapadékvíz elvezetéséhez kapcsolódó fakivágások engedélyezéséhez

3.sz. kép Azonnali beavatkozást igénylő, veszélyes egyed

A felvételezett vadgesztenyefák sok fahibával rendelkeznek: csavart törzssel (*faji jellegzetesség*), terhelt korona alappal, vízszákkal, nedvedző odúval. A teljes fasort nézve olyan magas az azonnali kitermelést igénylő egyedek száma, hogy a teljes sort ki kell termelni, mert a visszamaradó egyedek önállóan már nem, vagy csak nagyon nehezen állnának meg. A fasor az eltelt 80 év alatt együtt növekedett a gyökérszónában és a koronában is, egy egységet képzett, ezt nem szabad megbontani, meggyengíteni, együtt kell kezelni.

4.sz. kép A közelmúltban kitermelt vadgesztenye visszamaradó tuskója a felvételezéskor

A közelmúltban kitermelt vadgesztenye egyeden gyorsan megjelentek a fabontó gombák. Szemrevételezéssel állapítottam meg ezeket a tényeket és átvettem Somogyi Imre a témához közvetlenül kapcsolódó és kapcsolható szaktevéleményét, amelyet teljes mértékben elfogadtam. A külsőleg érzékelhető fahibákat többféle csoportosítás szerint értékelhetjük. A talajtól felfelé indulva a következőket tapasztaltam a vizsgált fák között: gyökértolódást, sekély gyökérszövetet, felszínre törő gyökérszövetet, csavart törzset, váladékot képző gombakárosodást a törzsön, ágakon, terhelt korona

alapot, vízszákokot. A felsorolt fahibák ismertek könnyen azonosíthatók. Erős vadgesztenye aknázómoly fertőzést is találtam a fákon. Tipikus gyengültségi károsító, a levelek mezofillumát károsítják, amelyek így hamarabb lehullanak. A kevesebb anyagcsere termék képződése miatt a fa hajtásai rövidülnek, veszít az „életerejéből” az érintett egyedek legyengülnek.

2. Az éghajlati tényezőket figyelembe véve állapítsa meg, hogy a fasorban található fák milyen mértékben tudnak ellenállni a kialakulható szélsőséges időjárásnak?

Az éghajlati tényezők egyértelműen romlanak, szélsőségek egyre nagyobb arányban jelentkeznek, kiszámíthatatlanná váltak a hőmérsékleti, csapadék, szél minden időjárási elem, mind-mind negatívan hat a környezetre, emberre, állatra, növényekre egyaránt. Az előregedett fák egyértelműen nem tudnak felkészülni a szélsőségekre, méreteik elhelyezkedésük alapján egyre sérülékenyebbé válnak. A kedvezőtlen csapadékeloszlás miatti időnként kialakuló pangóvíz is károsítja a gyökérzetet. Összegezve: egyértelműen ezek az éghajlati tényezők negatív hatásai növekszenek, a fák öregszenek gyengülnek, a két folyamat erősíti egymást és veszélyessé válnak, fokozzák a fadőlés veszélyét.

3. Vizsgálja meg a szakértő és állapítsa meg, hogy az esetlegesen múltbeli fadölések, sérülések bekövetkezése milyen okozati összefüggésben keletkeztek?

A múltbeli fadöléseket Somogyi Imre szakértő kollégám szakvéleményében alaposan elemezte, a szakvéleményét és a rendelkezésemre bocsájtott egyéb anyagokat alaposan tanulmányoztam. A vizsgálat helyszíne minimálisan változott csak. Ady Endre utca, Pannónia út, Fő utca gyakorlatilag egy vonulat. Szakértő kollégám minden megállapításával egyetértek és elfogadom azokat. Az első számú ok a nem látható részen, a talajban zajlódott le. A vihar hatására több fa kifordult a talajból, a gyökerek kiszakadtak a talajból a gyökérszóna nagy része a felszínre került.

„Szinte mindegyiknél találtam olyan szövet szerkezeti elváltozást, melyek nagymértékben befolyásolták, és ráhatottak a fa kidőlés folyamatára”. Összegezve a földalatti feltárt állapotot, kijelenthető, hogy elsősorban a fa kidőlését a talajszint alatti gyökérszóna igen nagyarányú megsemmisülése okozta „Somogyi”.

A gyökérszóna teljes, vagy részbeni elpusztulása alaposan meggyengíti a fa stabilitását. A szélsőséges csapadék mennyiség, a szélviharok számának a növekedése és a szél ereje a gyengült fákat többször kifordította. Az idős fákról még több ágat, koronarészt letörték a viharok.

4. Állapítsa meg a szakértő, hogy a fasorban található fák elérték-e biológiai koruk végső határát?

A biológiai kor általában azt mutatja meg, hogy az élőlények általános egészségügyi állapota milyen korú. Ha a biológiai kor magas az azt jelenti, hogy az egyed gyenge, ellenálló képessége alacsony, biológiailag idősebb. A biológiai kor alacsony akkor az egyed ellenálló képessége magas, biológiailag fiatalabb, ellenállóbb.

A kérdésre válaszolva, véleményem szerint az érintett fák egyértelműen elérték a biológiai koruk felső határát. Az elmúlt évek során emelkedtek a „fákkal” kapcsolatos problémák, események száma.

5. Állapítsa meg, hogy a fasorban lévő fák áttelepítése szakmai és településrendezési szempontból célszerű és kivitelezhető-e?

A fák kora (túl korosak), elhelyezkedésük, méretük, fafaja alapján egyértelműen nem áttelepíthetőek. Nem célszerű abból a szempontból sem, hogy nagyon költséges és az eredés is nagyon bizonytalan, alacsony lenne. Egyszerűbb, költséghatékonyabb, speciálisan erre a célra nevelt koros fákkal pótolni a biológiai koruk felső határához ért vadgesztenyefákat.

6. Állapítsa meg, hogy a fakivágás természetvédelmi vagy környezetvédelmi érdeket sért-e?

Erdészeti szempontból nem látok ilyen veszélyt a második felvételezésemnél már a lombhullás is megindult. Az idő előre haladtával ezek a veszélyek hamarosan elmúlnak, a vegetációs idő a végéhez közeledik. A szakmai gyakorlat általában április és augusztus között védi, a madár állományt speciális madárfajoknál ez eltérhet, ebben a városi környezetben nem ismerek madaraknál ilyen veszélyt, egyéb odúlakóra azonban lehet számítani. Evvel kapcsolatban javasolom felhívni a kivitelezést végző cég figyelmét. Szeretném kiemelni, hogy természetvédelmi szakértőként környezet és természetvédelmi szakkérdésben nem nyilatkozhatok, szaktevélemény nem adhatok. Természetvédelmi szakmérnöki diplomával, ismeretekkel és gyakorlattal is rendelkezem a kérdést egyszerűsége miatt sem akartam megkerülni, ezért nem szakértőként adtam a 6-os pontra a válaszomat.

7. A szakértő az ügyben releváns észrevételei:

Többféle eljárás, módszer, gyakorlat, szokvány, szabvány vonatkozik, vonatkozhat a fák védelmére, kitermelésére. Kevés a jogszabály, bár a faápolás, favizsgálat önálló szakmává, szakterületté fejlődött. Sokat és nagy lépésben fejlődött a diagnosztika, műszerek, eljárások, amelyek nagy szakmai gyakorlatot sok időt igényelnek. A szakemberek óradíja, a költséges műszerek, a nagy távolságok, kiterjedés-terület hosszú időn át végzett vizsgálatok azt jelentik, hogy nagyon magasak a költségek. A fák is sokat érnek különösen a városi környezetben és a jövőben az értékük még jobban felértékelődik. Az élet születésével együtt jár az elmúlás is bár ezt sokan nehezen fogadják el. A bűzát is learatják az elöregedett fát is ki lehet, kell termelni. A városi fák kitermelése sok érzelmot hoz a felszínre, én is tapasztaltam mindkét helyszíneléskor pozitív - negatív hozzáállást munkavégzésem közben is. A fokozott érzelmek és érdeklődés többféle figyelmet is generál: politikai, média stb.. Jelen szaktevéleményemet csak és kizáróan erdészeti szakmai alapon készítettem. A pótlási kötelezettségről nem beszéltem egyik kérdéskörnél sem. A jelen esetben a nagyszámú, közvetlen veszélyt rejtő egyed kitermelése miatt a teljes fasor veszélyessé válik, ezért nincs jogi pótlási kötelezettsége véleményem szerint az Önkormányzatnak. A tájépítészeti koncepciót látva, ugyanakkor biztosítottak látom a fasor szakmailag megalapozott újra telepítését, maradéktalan pótlását.

Összefoglalás:

Az egyre szélsőségesebbé váló időjárás a biológiailag előregedett fasort egyre nagyobb veszélynek teszi ki. Amennyiben egy fa „váratlanul” kidől a méreteiből következő óriási súly miatt a fásor többi tagjára a mellette álló építményekre, járművekre, esetlegesen ott tartózkodó emberekre, emberekre óriási veszélyt jelent, jelenthet. A vadgesztenyefák felsorolt betegségei visszafordíthatatlan folyamatokat indítottak el a fásorban. A felsorolt szakmai érveim alapján egyértelműen kijelentem, hogy a fásor veszélyes, élet, egészség, és vagyonvédelmi szempontok miatti azonnali kitermelését szükségesnek tartom és javaslom.

A szakértő nyilatkozata:

Ezen szakértői vélemény Ferencz László erdészeti igazságügyi szakértő, mint erre feljogosított természetes személy, szellemi terméke ezáltal megfelel az igazságügyi szakértőkről kiadott 53/1993.(IV.2.) Korm.sz. rendelet előírásainak.

Kijelentem, hogy a szakvélemény a hatályos jogszabályi előírások, szakmai utasítások, illetve az általánosan ismert és elfogadott szakirodalmi eljárásoknak megfelelő szakmai és etikai normák betartásával, lelkiismeretes, legjobb tudás szerinti munkával készült.

A szakvélemény készítése során a tudomásomra jutott szakmai és üzleti adatokat a nyilvánosságra nem hozom.

Ferencz László

Baja, 2023.szeptember 1.